

FRANSUM – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

De oorsprong van dit romaanse kerkje ligt in het begin van de 13e eeuw. Tegen het einde van de 16e eeuw werd de kerk verbouwd; het originele koor, vermoedelijk verlaagd, inspringend en recht gesloten, werd vervangen door een driezijdig gesloten gotisch koor. In 1809 werd de dakruiter geplaatst; hierbij werd omwille van de stevigheid een spitsboograam in de westgevel dichtgezet en de gevel zelf afgewolfd. Het ingangsportaal zit in de zuidgevel. Een oudere, dichtgezette ingang is herkenbaar aan een nis binnen. Eenzelfde nis is in de noordmuur buiten te herkennen als een ronde portaalboog met een lage doorgang. Daaraan is te zien dat het kerkhof in de tijd is opgehoogd. In 1909 verloor dit kerkje zijn oorspronkelijke functie.

Bij de restauratie van 1948-'50 zijn de later ingebroken vensters aan de zuidzijde van het schip vervangen door drie kleinere, met een segmentboog gesloten vensters. De venster zijn gevuld met glas-in-lood. Tussen deze vensters zit nog een rondboogvenster. Naast de koortravee zit ook nog een laaggeplaatst lancetvenster; bij de bouw van de preekstoel heeft deze zijn functie verloren.

We zien verder aan de lange gevels drie lichte lisenen en op de koorhoeken tweemaal versneden steunberen. In de zuid- en zuidoostzijde van het koor zien we een tweetal grote spitsboogramen met vorkmontanten: deze ramen doorsnijden de bakstenen waterlijst. De plint van de koormuren loopt door over de steunberen. In de noordwand van de koortravee is nog een, dichtgezet rondboograam te herkennen. Dit venster is waarschijnlijk later ingebroken. De noordgevel van het schip heeft een vrij smal spitsboograam.

De forse dakruiter heeft een vierkante basis die overgaat in een met een koepel gedekte achtkant met op de koepel een torenhaan.

Binnen zien we een met plavuizen belegde vloer onder een traditioneel blauwgroen geverfde houten balkenzoldering. Er zijn geen aanwijzingen gevonden waaruit zou blijken dat de kerk ooit gewelven heeft gehad. Een fraai onderdeel is de laatgotische bakstenen kansel (de enige in de provincie), op de grens tussen schip en koor, opgemetseld op een plaat rode zandsteen die in de muur is ingelaten en wordt ondersteund door een laatgotisch volutenkapiteel. De bovenrand van de kuip heeft een uitkragend profiel. Ook de kanseltrap is van steen opgetrokken; een paar treden zijn belegd met delen van grafzerken. Opvallend is de, in de muur tussen voorportaal en schip ingebouwde, standvink met schoren om de dakruiter te ondersteunen.

In de koormuur vinden we nog een sacramentsnis en een piscina onder een geprofileerde boog. In de vloer treffen we nog een vijftal vierkante grafzerken met huismerken en wapens aan, afkomstig uit de 15e eeuw.

In 1995 is de kerk grondig opgeknapt. In 2003 werd de dakruiter hersteld.